

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 323/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa

[REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária Bauer s.r.o., Štúrova 19, Košice, proti postupu a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 6Tp/22/2023 z 29. februára 2024 a postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **p r i j í m a** na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2, a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024.

2. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

3. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2, 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1, 3, 4 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) proti postupu a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu Pezinok sp. zn. 6Tp/22/2023 z 29. februára 2024 a postupu a uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry ČVS: PPZ-10/NKA-BA1-2023 z 28. júna 2023 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), ods. 4 písm. b), c) Trestného zákona v štádiu pokusu podľa § 14 Trestného zákona a pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), ods. 4 písm. b), c) Trestného zákona s poukazom na § 141 písm. a) Trestného zákona.

3. Uznesením sudcu pre prípravné konanie špecializovaného trestného súdu sp. zn. 6Tp/22/2023 z 1. júla 2023 bol sťažovateľ vzatý do útekovvej, kolúznej aj preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b), c) Trestného poriadku. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4Tostš/11/2023 z 11. júla 2023 sťažnosť sťažovateľa zamietol.

4. Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podal 15. decembra 2023 návrh na predĺženie lehoty trvania väzby v prípravnom konaní o 4 mesiace (do 28. mája 2024). Sudca pre prípravné konanie špecializovaného trestného súdu uznesením sp. zn. 6Tp/22/2023 z 22. decembra 2023 návrhu vyhovel a podľa § 76 ods. 3 Trestného poriadku predĺžil väzbu sťažovateľa do 28. mája 2024, pričom zúžil dôvody väzby na väzbu útekovú a preventívnu podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Zároveň zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, o nahradenie väzby písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka aj peňažnou zárukou. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4Tostš/20/2023 z 9. januára 2024 sťažnosť sťažovateľa zamietol s odôvodnením, že sú splnené všetky formálno-procesné podmienky na rozhodnutie o návrhu na predĺženie lehoty väzby.

5. Sťažovateľ podal ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby 16. februára 2024, o ktorej rozhodol špecializovaný trestný súd uznesením sp. zn. 6Tp/22/2023 z 29. februára 2024 tak, že ju zamietol podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku, pričom väzbu sťažovateľa nenahradil ani písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka, peňažnou zárukou. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024 zamietol sťažnosť sťažovateľa.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v súhrne proti obom napadnutým uzneseniam špecializovaného trestného súdu, ako aj najvyššieho súdu argumentuje, že sú neudržateľné, svojvoľné a dostatočne neodôvodnené. Tvrdí, že najvyšší súd prevzal skutkové a právne zdôvodnenie špecializovaného trestného súdu bez hlbšej úvahy či konkretizácie zdôvodnenia námietok sťažovateľa na skutkové a právne závery napadnutého uznesenia špecializovaného trestného súdu.

7. Sťažovateľ je toho názoru, že v jeho prípade nie sú po viac ako deviatich mesiacoch splnené podmienky preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ako ich ustálili špecializovaný trestný súd a najvyšší súd, teda nemal žiadne dôvody na to, aby „*chcel pokračovať*“, a tiež žiadne podmienky, aby „*pokračoval*“ v stíhanej trestnej činnosti. Preventívna väzba podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku musí byť odôvodnená konkrétnymi skutočnosťami, pričom samotný druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti nemôžu byť samy osebe dôvodom preventívnej väzby po takmer 9 mesiacoch jej trvania, pričom dôvodnosť jej ďalšieho trvania musí byť podporená konkrétnymi skutočnosťami. V tomto ohľade vo veci konajúce súdy nepredložili žiadnu relevantnú argumentáciu, pričom odôvodňovať riziko z možného pokračovania v páchaní trestnej činnosti od rôznorodých trestnej minulosti sťažovateľa a z nej odvodených jeho sklonov k jej páchaniu je ústavne neakceptovateľné. Sťažovateľ prízvukuje, že oba konajúce súdy ani po deviatich mesiacoch výkonu väzby nedávajú odpoveď „*na výhradu existencie zločineckej skupiny a jeho konkrétneho zapojenia do jej konania, odôvodnením konkrétneho konania sťažovateľa, založeného na foréznych dôkazoch, a síce nie iba na tvrdeniach svedka, resp. kajúcnika [REDAKOVANÉ]... či jeho družky [REDAKOVANÉ]... a nepriamych dôkazoch bez reflexie na obhajobné tvrdenia sťažovateľa.*“.

8. Absenciu konkrétnych nových skutočností sťažovateľ namieta aj pri ďalšom dôvode jeho väzby, a to útekovvej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, ktorá je v prípade jeho osoby odôvodňovaná len hrozbou vysokého trestu odňatia slobody, pričom k tomuto dôvodu ani po deviatich mesiacoch nepristúpili žiadne nové skutočnosti. Aj pri tomto dôvode väzby sťažovateľ namieta postup konajúcich súdov, ktoré nehodnotili výpoveď svedkyne Sivákovej ako partnerky svedka Eckhardta jej prirodzenou snahou „*vyviníť práve svedka [REDAKOVANÉ] zo stíhanej trestnej činnosti*“ za súčasného ignorovania ďalších skutočností vyplývajúcich z vyšetrovacieho spisu, ako napríklad konkrétnych emailov a cestovných príkazov, ktoré dokazujú, že «*bol v čase pred jeho zadržaním vyšetrovateľom NAKA s jeho osobou v čulom emailovom kontakte a nebol na „úteku“, kedy mu zo strany vyšetrovateľa NAKA nebola uvedená tak podstatná skutočnosť, že je v „pátraní“, a kedy dokonca bol vzájomne medzi nimi dohodnutý jeho výsluch na konkrétny termín dňa 26. júna 2023, ktorý však bol na „poslednú chvíľu“ vyšetrovateľom NAKA, pre jeho chorobu, zrušený a následne bol sťažovateľ paradoxne dňa 28. júna 2023 zadržaný. Sťažovateľ sa teda nikdy nevyhýbal žiadnemu trestnému konaniu, a e-mailová komunikácia s vyšetrovateľom NAKA svedčí preukázateľne pre opak záverov napadnutých uznesení porušovateľov, čo nemožno dlhodobo len tak prehliadať.*».

9. Sťažovateľ zároveň prízvukuje, že sa vo veci konajúce súdy odmietli vysporiadať s ďalším zásadným argumentom vzťahujúcim sa na jeho postavenie/status v stíhanej trestnej činnosti, keď «*mal ako príslušník D.E.A. (medzinárodnej organizácie na boj s OPL) pôsobiť v skupine informujúc o jej aktivitách riadiaceho dôstojníka D.E.A., tvrdiac, že sťažovateľovi nebolo dané procesné postavenie „agenta“ v zmysle príslušných ustanovení TrP.*». V tejto súvislosti sťažovateľ konštatuje, že ak poskytol takú zásadnú informáciu, že bol činný pre D.E.A., tak malo dôjsť k prevereniu tejto informácie už zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj vo veci konajúcich súdov, ktoré mali dôsledne objasniť, „*prečo uvedené skutočnosti neboli dôsledne skúmané a zohľadnené pri rozhodovaní o väzbe.*“, keď z jeho výpovedí z 5. a 9. januára 2024 „*je preukázané, že nimi zásadným spôsobom, a síce inak ako to prezentujú napadnuté uznesenia, objasňuje skutočnosťami významné pre dosiahnutie účelu trestného konania v jeho trestnej veci.*“.

10. Napokon sťažovateľ napáda arbitrárnosť záverov špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu aj pri zdôvodnení nemožnosti použitia alternatívnych prostriedkov nahradenia väzby v jeho prípade. V tomto smere sťažovateľ predovšetkým poukazuje na to, že *«ak napadnuté uznesenia porušovateľov v otázke „možnosti nahradenia jeho väzby“ ustálili, že táto je vlastne „nenahraditeľná“, z dôvodu, že pri „obzvlášť závažnom zločine“ ju možno odôvodniť iba „výnimočnými okolnosťami prípadu“ je takýto záver v rozpore s jeho právom na osobnú slobodu, slobodu, a tiež v rozpore s jeho právom na prepustenie z väzby na záruku. Dokonca je takýto záver aj v rozpore s ustálenou judikatúrou ústavného súdu a ESLP, a to najmä potom, čo vypovedal ohľadne skutočností k D.E.A., ktoré sa javia minimálne ako „výnimočné okolnosti prípadu“»*. Dôsledkom názorovej línie špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu týkajúcej sa zdôvodnenia podmienok nahradenia väzby je, že *«ak nebudú nájdené „výnimočné okolnosti prípadu“ počas celej doby trvania väzby sťažovateľa (čo môže trvať aj niekoľko rokov) nie je objektívne možné väzbu sťažovateľa nikdy nahradiť „inou zárukou“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, a teda ani nikdy dosiahnuť jeho prepustenie na záruku, nakoľko tomu bráni platná právna úprava obsiahnutá v príslušných ustanoveniach TrP., ktorá deto „výnimočné okolnosti prípadu“ pre úspešné prepustenie sťažovateľa v väzby na slobodu, na záruku vyžaduje.»*. Sťažovateľ *«naproti „jednostranným právnym úvahám“, porušovateľov vyjadreným v napadnutých uzneseniach, uvádza, že aj z rozhodnutí ESLP (napr.: Piruzyan proti Arménsku zo dňa 26. septembra 2012, sťažnosť i. 33376/07 a Idalov proti Rusku zo dňa 22. mája 2012, sťažnosť č. 5826/03, Michalko proti Slovenskej republike zo dňa 21. decembra 2010, sťažnosť č. 35377/05), vyplýva, že všeobecné súdy, porušovateľov nevynímajúc, musia v každej právnej veci zvažovať, či je alebo nie je možné nahradiť väzbu peňažnou zárukou, alebo inými formami nahradenia väzby v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, a to bez ohľadu na vnútroštátnu právnu úpravu, dôvod väzby, rozsah obvinenia z trestnej činnosti alebo hroziaci trest pre páchatel'a.»*.

11. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1... Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zaručené mu v čl. 17 ods.1, ods. 2 a v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo zaručené mu v čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a nákladných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tostš 3/2024 a jeho uznesením č. k. 4 Tostš 3/2024 zo dňa 13. marca 2024, ako aj postupom Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6Tp/22/2023 a jeho uznesením č. k. 6Tp/22/2023 zo dňa 29. februára 2024. porušené bolo...

2... Ústavný súd Slovenskej republiky uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Tostš 3/2024 zo dňa 13. marca 2024 a uznesenie Špecializovaného trestného súdu č. k. 6Tp/22/2023 zo dňa 29. februára 2024 zrušuje a Špecializovanému trestnému súdu prikazuje prepustiť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] bezodkladne z väzby na slobodu...

3... Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] finančné zadostučinenie v sume 50.000,-EUR, ktoré sú mu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Špecializovaný trestný súd povinní zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu...

4... Najvyšší súd Slovenskej republiky a Špecializovaný trestný súd sú povinní zaplatiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 582,14...“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie len v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2, a 5 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024. Vychádzal pritom aj z uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 317/2024 z 11. júna 2024, ktorý ústavnú sťažnosť vedenú pod sp. zn. Rvp 689/2024 s totožnou právnou argumentáciou vzťahujúcou sa na predošlé uznesenia špecializovaného trestného súdu sp. zn. 6Tp/22/2023 z 22. decembra 2023 a najvyššieho súdu sp. zn. 4Tostš/20/2023 z 9. januára 2024, ktorými bola predĺžená lehota trvania väzby sťažovateľa v prípravnom konaní, prijal na ďalšie konanie z dôvodu posúdenia možného porušenia sťažovateľom identických práv aj so zreteľom na závery rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva Piruzyan proti Arménsku, č. 33376/07 z 26. júna 2012.

14. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľa uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

15. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

16. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 3 výroku tohto uznesenia).

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom a napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu:

17. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej

moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

18. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu deľby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

20. Sťažovateľ podal proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu sp. zn. 6Tp/22/2023 z 29. februára 2024 sťažnosť podľa § 185 a nasl. Trestného poriadku, o ktorej rozhodol kompetenčne oprávnený najvyšší súd (ktorého právomoc predchádza právomoci ústavného súdu) svojím uznesením sp. zn. 4 Tostš 3/2024 z 13. marca 2024. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmieta túto časť sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

21. Článok 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru sa vzťahuje na rozhodovanie o vzatí do väzby. Naproti tomu procesné pravidlá týkajúce sa skúmania dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sú *ratione materiae* súčasťou čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ústavnosť postupu a rozhodnutia súdu v takomto type konania (vrátane ústavnosti dôvodov, na ktorých bolo založené rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby) skúma však ústavný súd aj z hľadiska garancií vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 dohovoru (I. ÚS 100/04, III. ÚS 220/04). Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu sa nerozhodovalo o vzatí sťažovateľa do väzby, ale o podmienkach jej ďalšieho trvania počas konania, sa na sťažovateľovu vec nevzťahuje čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru (okrem už naznačenej obsahovej inkorporácie). Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol túto časť sťažovateľom

podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2024

Libor Duľa
predseda senátu